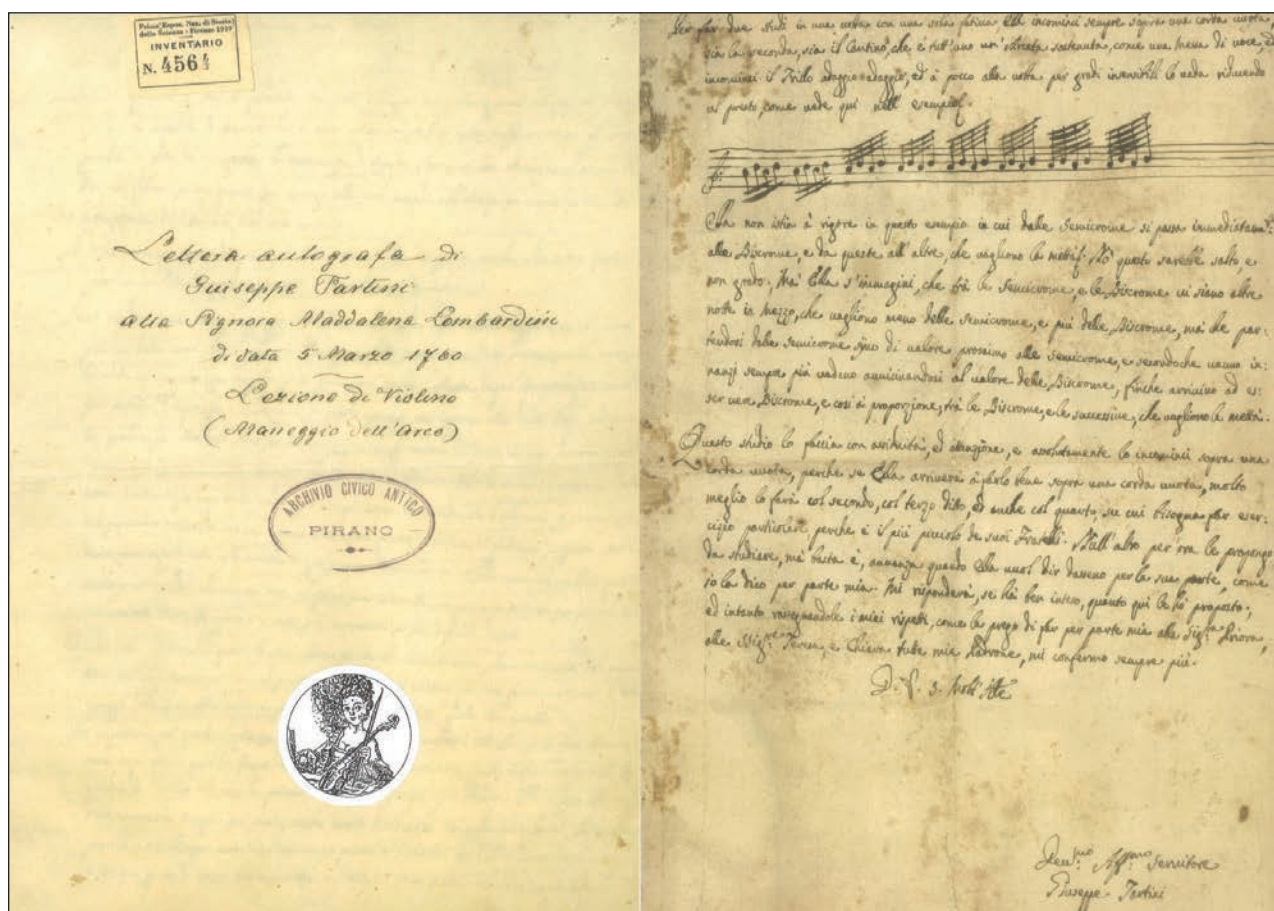

OCENE
RECENSIONI
REVIEWS

Duška Žitko (ur.):
GIUSEPPE TARTINI & MADDALENA
LAURA LOMBARDINI
(Pismo/La lettera/The Letter/La lettre/Der Brief).
Piran, Pomorski muzej »Sergej Mašera,« 2021,
48 str. in priloga: kopija faksimila pisma,
4 str.

Za omenjeno pismo je značilno, da kljub relativno zgodnjemu času (Padova, 5. marec 1760), še danes predstavlja primer Tartinijevega poučevanja na daljavo; seveda s tistimi in takratnimi (pismenimi in poštnimi) možnostmi. Ta je še vedno aktualna lekcija dopisnega šolanja, ki služi tudi kot vir vedenja o razvoju tedanje in takratne glasbene pedagogike. Po še vedno več kot 250-ih letih nagovarja violiniste z vsega sveta ter jim razkriva skrivnosti mojstrskega lokovanja z lokom. Kako tudi ne in več kot uspešno, saj je bil »naš« Giuseppe Tartini (Piran, 8. april 1692 – Padova, 26. februar 1770) tako skladatelj kot vio-

linist, pedagog in znanstvenik. Tako je izza svojih tehničnih in fizikalnih izkušenj ter dognanja tudi v tem primeru in z dodanimi notnimi primeri kar najbolj konkretno razložil (v prvem primeru) dotik loka in strun. Zato se je konkretno poslužil ne le svoje glasbe, pač pa med prvimi citira in se naslanja na glasbo slovitega predhodnika Arcangela Corellija (1653–1713) in zgradi eno svojih prvih tovrstnih tez na primeru ene od skladateljevih *fug*. Tartini svoji učenki svetuje igranje vsaj ene od njih, *fug*, čisto vsak dan; s spreminjanjem in pohitevanjem tempa bo učenka lahko prišla prav do vrtoglave virtuoznosti. Nato se Tartini dotakne leg in konča tole svojo lekcijo z obravnavo in igranjem trilčka. Tartini tako svojo tovrstno dopisno šolsko uro v okviru svoje znamenite *Šole narodov* zdaj postreže s konkretno učenko, najslavnejšo zagotovo med vsemi, beneško violinistko Maddaleno Lauro Lombardini (Benetke, 9. december 1745 – 18. maj 1818). V času nastanka tega pisma ji je bilo komaj 14 let, bila je zelo nadarjena že v otroštvu in je kasneje (kot njen učitelj Tartini) zaslovela kot ena najboljših evropskih violinistk. Bila pa je tudi skladateljica. Vzorci s svojim učiteljem se več kot očitno vlečejo še naprej. Kljub

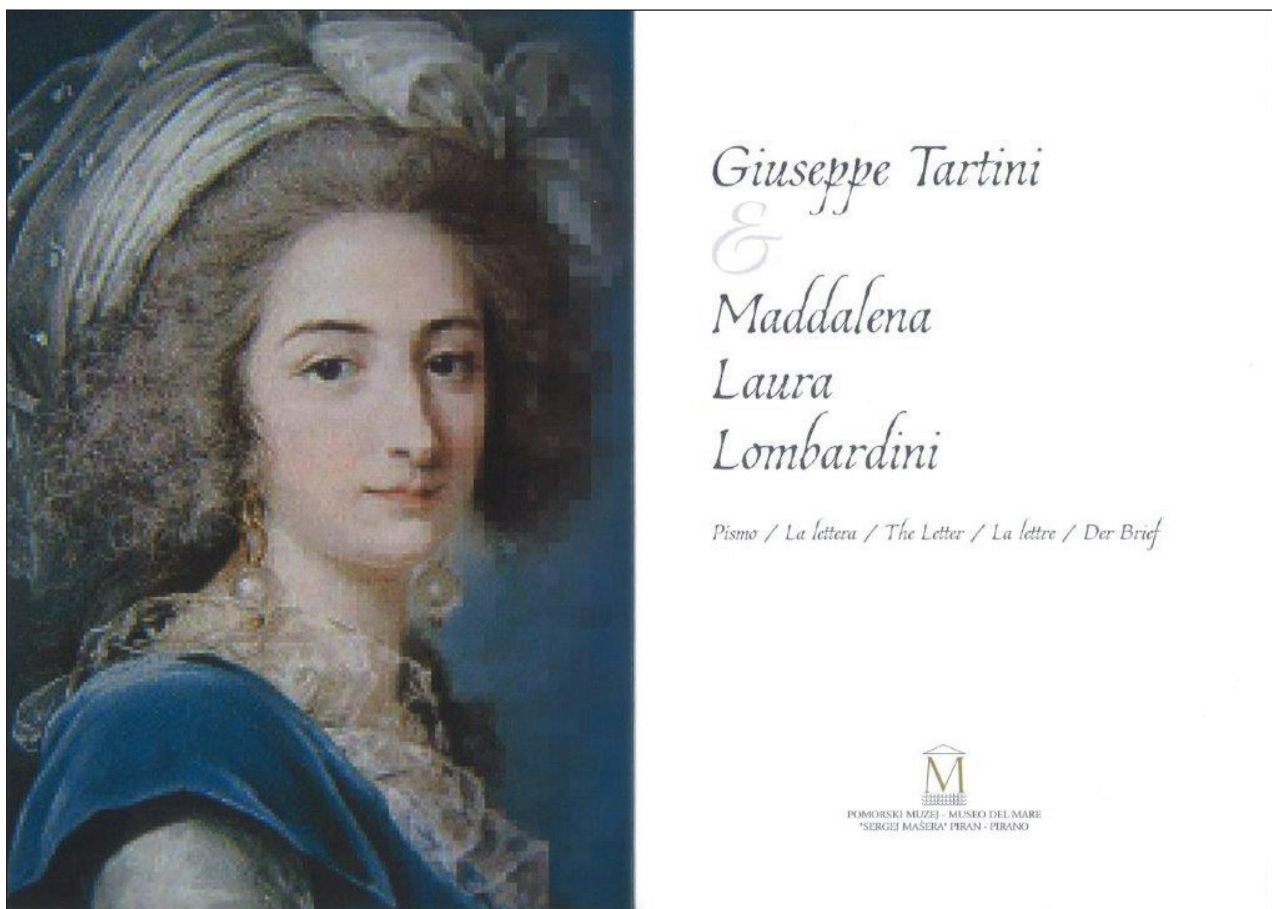
Sika 1: Prva in zadnja stran Pisma (orig. prepisa rkp., Padova, 15. 3. 1760).

temu jo Tartini v pismu naslavlja z »moja zelo cenjena gospa Maddalena,« jo vika in naslavlja z gospa. V pismu se poslovijo od nje: »Vašega Presvitlega Blagorodja/Nadvse Vdanega in naklonjenega Slugo // Giuseppe Tartini.«

Torej imamo zdaj po kar precej oddaljenemu času pred seboj pismo, faksimile avtoriziranega prepisa učenki M. L. Lombardini, dragoceno in po vsem svetu citirano arhivsko listino, ki jo hrani *Mestni arhiv* v Piranu. Poleg izvirnika v italijanščini, njegovega lektoriranega prepisa in prevodov v kar pet jezikov, je med vsemi temi kar nekaj raritet, prvih objav. Tartini je leta 1727 v Padovi ustanovil svojo violinsko šolo v kateri je učil nadarjene učence od vsepovsod. Mednarodni sloves mu je prinesel častitljivi naziv *mojster narodov*. V letu, dveh ali več je imel letno največ deset učencev, v vseh štiridesetih letih njenega obstoja pa je šolo obiskovalo kakih 200 violinistov in skladateljev. Ti so v svoje dežele ponesli Tartinijev način igranja in komponiranja, pa tudi njegov pedagoški pristop: eros in espri ter filozofsko teoretični odnos do glasbe. Z njimi so se po Evropi razkropila tudi Tartinijeva dela v izvirnih rokopisih in avtoriziranih prepisih. Eden takih je zagotovo omen-

jena listina, ki se zdaj poraja pred nami in je v več pogledih zanimiva za vse – za laike in profesionalce; za prve kot omemba duha časa in prostora, od koder izhaja, za druge pa povsem konkretno, za »zakone v glasbi,« ki navkljub svoji starosti in odmaknjenosti k sreči veljajo še dandanes. Tako gre v tem primeru za neke vrste drobno pisemce (na vsega štirih straneh rokopisa), po drugi strani pa za mnogo več kot zgolj za neke vrste formalizem. Kajti baročna glasba, kamor sodi večinski del Tartinijevega opusa, še vedno sloni na večnih in še vedno aktualnih (tehničnih in muzikalnih) dognanjih. Do njih se je pravzaprav dokopal prav »naš« G. Tartini.

Neformalna urednica večjezične predstavitve te edinstvene in več kot pomenljive izdaje ob aktualni in v Sloveniji vesplošno razglašeni 330-letnici *Tartinijevega leta 2022*, je kustosinja za umetnostno zgodovino in muzejska svetnica *Pomorskega muzeja »Sergeja Mašere«* v Piranu Duška Žitko. Slednji, *Muzej*, je tudi izdajatelj omenjene monografije (zanj Franco Juri). Ne sam, pač pa skupaj in v sodelovanju s *Pokrajinskim arhivom Koper – Enoto v Piranu*, ki arhivirani in avtorizirani prepis Tartinijevega *Pisma* tudi hrani. D. Žitko je prispe-

Slika 2: Notranjost Tartinijevega *Pisma* (tisk; Piran, 2021).

vala še uvod k izdaji, prepis rokopisa (izvirnik je v italijanščini), za prevod v slovenščino pa je poskrbel Ravel Kodrič (2016; na željo in po naročilu *Muzeja*). Tu je bil kot neke vrste konzulent zraven tudi naš violinski as in eden najbolj verodostojnih izvajalcev Tartinijeve violinske glasbe, Črtomir Šiškovič. Že v uvodu je Žitkova z natančno skrbjo in poglobljeno orisala celoten okvir tega Tartinijevega pisma. Ker je ta slovenska izdaja večjezična, so sodelovali kot prevajalci še Slobodan Žmikić (hrvaški jezik), Charles Burney (angleški jezik), Antoine-Léonard Thomas (francoski jezik) in Johann Adam Hiller (nemški jezik). Lektore prevodov

omenjenih tekstov v vse navedene jezike je pripelala Mirjana Kramarič Francé, lekturo nemškega prevoda pa je prispeval Marko Korošec. Za prevode uvoda v vse navedene jezike sta poskrbela še M. Kramarič Francé in M. Korošec. Za digitalizacijo je poskrbela Blanka Štibilj, oblikovalka celotne, zahtevne in likovno raznolike pa spet enotne podobe, pa je bila Duška Đukić. Ocenjujemo, da je celotna izdaja tudi skrajno lepa (kvaliteta papirja in tiska, barve, velikost v A4 formatu, itd.). Delo je bilo natisnjeno v Sloveniji in je izšlo v 300 izvodih.

Franč Križnar